HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לרבי מאיר דאמר קדושין פסלי חופה נמי פסלה לר' אלעזר ור' שמעון דאמרי קדושין לא פסלי חופה נמי לא פסלה וממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא בקדושין דקני לה אבל חופה דלא קנה לה לא א"נ עד כאן לא קאמרי רבי אלעזר ורבי שמעון התם אלא בקדושין דלא קריבי לביאה אבל חופה דקריבא לביאה הכי נמי דפסלה אלא אי איכא למימר בפלוגתא דהני תנאי דתניא נישאו זו וזו כשרות ופסולות או שנכנסו לחופה ולא נבעלו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה נכנסו מכלל דנישאו נישאו ממש אלא לאו כגון שנכנסו לחופה ולא נבעלו וקתני אוכלות משלו ואוכלות בתרומה רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר כל שביאתה מאכילתה חופתה מאכילתה וכל שאין ביאתה מאכילתה אין חופתה מאכילתה ממאי דלמא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה כר' מאיר סבירא ליה דאמר קדושין לא אכלה האי כל שאין ביאתה מאכילתה אין חופתה מאכילתה כל שאין ביאתה מאכילתה אין כספה מאכילתה מיבעי ליה דלמא איידי דאמר ת"ק חופה אמר איהו נמי חופה אמר רב עמרם הא מילתא אמר לן רב ששת ואנהרינהו לעיינין ממתניתין יש חופה לפסולות ותנא תונא (א)[1]אמן [א]שלא שטיתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה האי ארוסה היכי דמי אילימא דקני לה כשהיא ארוסה (א) וקא משקה לה כשהיא ארוסה בת משתיא היא והא תנן (ב)[ב]ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה אלא דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה וקמשקה לה כשהיא נשואה מי בדקי לה מיא והתניא (ג)[2]ונקה האיש מעון [ג]בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו אלא דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה ונכנסה לחופה ולא נבעלה ושמע מינה יש חופה לפסולות אמר רבא ותסברא דהא מתרצתא היא והא כי אתא רבי אחא בר חנינא מדרומא אתא ואייתי מתניתא בידיה [3]מבלעדי אישך [ד]מי (ד)שקדמה שכיבת בעל לבועל ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל אמר רמי בר חמא משכחת לה כגון שבא עליה ארוסה בבית אביה דכוותה גבי שומרת יבם שבא עליה יבם בבית חמיה

שומרת

לרבי מאיר דאמר קידושין פסלי חופה. בלא קידושין נמי פסלה: חופה אינה קונה בלא כסף או שטר או קידושי ביאה כדאיתא בפ"ק דקדושין (דף ה:): **נישאו.** לכהן זו וזו ומאי זו וזו כשרות ופסולות: **מכלל דנישאו ממש.** בבעילה בתמיה וכי ביאה בפסולה מי איכא למ"ד דלא פסלה מתרומה דכי נשא אלא פירושי קא מפרש נישאו כיצד כגון שנכנסו לחופה ולא נבעלו: **אוכלות משלו כו'.** דחופה לא פסלה: **אין חופתה מאכילתה.** אם בת ישראל היא ואליבא דמשנה אחרונה דתנן (כתובות דף נז.) ב"ד של אחריהם אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה ואמר ר' ישמעאל חופה פסולה אינה מאכלת וה"ה ביאה. מדמקיש חופה לביאה משמע דאם בת כהן היא חופה פוסלתה כביאתה: **ממתני'.** דמסכת סוטה(ה): **אמן.** אמן תרי זימני לרבות כל הני: **שומרת יבם וכנוסה.** כלומר ואם היתה יבמתו וכנסה היבם משקה אותה ומשביעה אף על סתירה שנסתרה בעודה שומרת יבם ומים בודקין אותה על שתיהן דהא אי זנאי בעודה שומרת יבם אסורה עליו וכר' עקיבא מוקמינן לה במסכת סוטה (דף יח:) דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין דמשוי לה יבמה לשוק כאשת איש וכי היכי דאשת איש מיתסרא אגברא בזנות שומרת יבם נמי מיתסרא איבמה וכיון דמיתסרא עליה בת קינוי היא: **דקני לה.** קינא לה והתרה בה אל תסתרי עם איש פלוני: **לא שותות.** דבעינן תחת אישך(ו): **ולא נוטלות כתובה.** אם קינא לה ונסתרה שהיא גרמה לאסור את עצמה עליו: **אלא דקני לה כשהיא ארוסה וקא איסתתרה.** באירוסיה ונשאה ומשקה לה: **ומי בדקי לה והתניא כו':** **מנוקה מעון.** שלא בא עליה לאחר שנסתרה שהתורה אסרה עליו דכתיב (במדבר ה) והיא נטמאה: **וש"מ.** מדמשקה לה יש חופה לפסולות וקרינן ביה תחת אישך דקני לה חופה ואף על גב דלא חזיא לביאה דהא אסורה לו משנסתרה: **אמר רבא ותסברא דהא מתני' מתרצתא היא והא כי אתא כו':** **שבא עליה ארוסה בבית אביה.** קודם סתירה ולעולם מתרצתא היא: ופרכינן **דכוותה גבי שומרת יבם שבא עליה.** לשם זנות בבית חמיה באלמנותה והדר קינא לה ואיסתתרה והכניסה לחופה ולא נבעלה ומשקה לה ומשביעה שלא שטית בסתירה הראשונה:

שומרת

דהני תנאי. דתנא קמא סבר אוכלות משלו ואוכלות בתרומה דאין חופה פוסלתה מלאכול בתרומה דאין חופה לפסולות ורבי ישמעאל סבר דיש חופה דקאמר כל שאין ביאתה מאכילתה חופה נמי פוסלתה מן התרומה אפילו היא בת כהן דאי בבת ישראל קאמר (ז)דאין חופה מאכילתה בהא לא הוה פליג תנא קמא לפי מה שפירשתי דמתני' איירי בבת כהן ולפי מה שפי' בקונטרס דבבת ישראל נמי פליגי דאכלה לרבי אלעזר ורבי שמעון בהגעת הזמן אפילו היא פסולה יש לפרש כאן שמדקדק מדמקשינן חופה לביאה כדפי' בקונטרס דמשמע (ח)שאותה חופה כביאה וא"ת לת"ק כיון דאין חופה לפסולות אמאי אוכלות משלו וי"ל דלא גרע מהגעת זמן ואוכלות בתרומה כיון דנכנסה לחופה דליכא למיחש למזיגת כוס ולסימפון ואם תאמר דאכתי פסולות אמאי אוכלות משלו בעמוד והוצא קאי מזוני אית לה כדאמרינן בריש יש מותרות (לקמן פה.) וי"ל דלצדדין קתני אוכלות משלו לאחר מיתה ואוכלות בתרומה מחיים:

שומרת יבם וכנוסה. וא"ת היאך מתנה על זנות דיבמה הא תנן (סוטה דף יח:) כל שאילו תיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה עמה וי"ל דהכא נמי נאסרה כדרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ובפ' שני דסוטה (דף יח: ושם) מייתי מינה סייעתא לרב המנונא ודחי הא מני ר' עקיבא היא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין וא"ת והיכי מפיק כולהו מחד אמן יתירא אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר וארוסה ונשואה ושומרת יבם וכנוסה וי"ל דחד אמן קאי אכל מה דכתיב בפרשה ואלה ושבועה כתיב בהדיא וכן מאיש אחר דכתיב מבלעדי אישך ואמן יתירא לשומרת יבם וארוסה קאתי(ט):

אלא דקני לה כשהיא ארוסה (ב) ומשקה לה כשהיא נשואה. דהשתא לא ממעטינן מתחת אישך כיון דהשתא בשעת השקאה היא תחת בעלה וא"ת ומנלן דקרא משמע שהסתירה היא כשהיא נשואה דטומאה תחת אישך כתיב וי"ל דכי היכי דמרבה מאיש איש קינוי דאירוסין בריש ארוסה (סוטה כד. ושם) ה"נ נרבה סתירה:

ונקה האיש מעון. וא"ת ונוקמה כגון שבא עליה בשוגג וכשבא עליה לא ידע עדיין שנסתרה דכי האי גוונא חשיב מנוקה מעון דהא כי מוקי לה ע"י גלגול לא חשיב אין מנוקה מעון אם זינתה באירוסין וי"ל דהכא כיון דבשעת השקאה יודע שבא עליה באיסור אפילו בא עליה שוגג לא חשיב מנוקה מעון אבל על ידי גלגול שאינו יודע בשעת השקאה מנוקה מעון קרינן ביה:

דכוותה גבי שומרת יבם כו'. פי' בקונטרס בלישנא אחרינא דמוקי לה הכי כי היכי דלא תיקשי שומרת יבם בת משתיא היא אבל משום קדמה שכיבת בעל לבועל לא פריך דמה שקדמה שכיבת המת כשכיבת בעל היא ולשון דכוותה לא משמע הכי דמשמע דמאותו הטעם שאנו מעמידים לארוסה בבא עליה ארוסה בבית אביה דהיינו מטעם דבעינן שתקדים שכיבת בעל יש לנו להעמיד בשומרת יבם בבית חמיה ועוד דבריש פרק ארוסה (סוטה כד: ושם) קאמר בהדיא דכוותה שומרת יבם כו' אקושיא דקדמה שכיבת בעל לבועל דקאמר טעמא דכתיבי הני קראי הא לאו הכי הוה אמינא ארוסה שותה והא כי אתא כו' ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל אמר רמי בר חמא משכחת לה כגון שבא עליה ארוס בבית אביה ודכוותה גבי שומרת יבם כו' ונראה לר"י כפירוש ראשון שבקונטרס דמטעם שתקדום שכיבת בעל קאמר דכוותה בשומרת יבם שבא עליה יבם בבית חמיה דכרבי יאשיה אתיא מתניתא דשלא שטיתי שומרת יבם וכנוסה דלדידיה שומרת יבם בת משתיא היא כדיליף התם ולא צריך לאוקמא כשבא עליה יבם בבית חמיה אלא משום דליקדום שכיבת בעל דלרבי יונתן דפליג עליה התם אפילו בא עליה יבם בבית חמיה לא שתיא כדאמרינן התם ומוקי כוותיה ההיא דארוסה ושומרת יבם לא שותות כו' וא"ת וכיון דהני מתני' פליגי אהדדי א"כ מאי פריך לעיל אלא דקינא לה ומשקה לה כשהיא ארוסה והתנן ארוסה ושומרת יבם כו' ויש לומר דלא פליגי רבי יאשיה ורבי יונתן אלא בשומרת יבם אבל בארוסה ליכא מאן דפליג:

שומרת

מסורת הש"ס

א) קדושין כז: סוטה יח., ב) סוטה כג: קדושין כז: ספרי פ' נשא, ג) סוטה כח. מז: שבועות ה. קדושין כז: ספרי פ' נשא, ד) סוטה כד:, ה) [דף יח.], ו) [במדבר ה], ז) ס"א משום דלא קניא האי חופה כלל, ח) ס"א שעושה, ט) [וע"ע תוס' קדושין כז: ד"ה אמן],

תורה אור השלם

1. וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לַצְבּוֹת בֶּטֶן וְלַנְפִּל יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן: במדבר ה כב

2. וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא אֶת עֲוֹנָהּ: במדבר ה לא

3. וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ: במדבר ה כ

הגהות הב"ח

(א) גמ' כשהיא ארוסה ואיסתתרה וקא משקה לה כשהיא ארוסה: (ב) תום' ד"ה אלא וכו' ארוסה ואיסתתרה ומשקה:

מוסף רש"י

המשך מעמוד קודם. **נשאת לכהן.** על ידי קדושי אביה ואמרו רבנן אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה, וזו אם נכנסה לחופה אוכלת, אבל פחותה מכן אפילו נכנסה לחופה אינה אוכלת, אע"ג דגדולה כיון שנכנסה לחופה אע"פ שלא נבעלה אוכלת, אלמא לאו בביאה תליה מילתא אלא בחופה, מיהו ראויה לביאה בעינן וכל שאין לה ביאה אין לה חופה (שם) אף על פי שקידושיה קדושין ע"י אביה, הואיל ואין ביאתה ביאה אין חופתה חופה והויא לה כארוסה, דאע"ג דקנין כספו הוא אמרו רבנן אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה (שם נה:). **בא עליה אחד מכל הפסולין.** כגון חלל נתין וממזר ועבד ועובד כוכבים (נדה מד: וכעי"ז סנהדרין שם ושם). **פסלה.** עשאה חללה ופסלה כדאמרינן (לקמן סח.) כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה (סנהדרין סט.) מתרומת אביה אם היא בת כהן כדתניא (לקמן סח.) מנין לכהנת לויה וישראלית שבא עליהן כו' ת"ל כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה (נדה שם) **דהא ביאתה ביאה** (סנהדרין נה:). עד כאן שייך לעמוד קודם.

שלא שטיתי ארוסה ונשואה. על ידי גלגול שבועה הוא מגלגל עליה זנות של ארוסין אע"פ שלא היה בו קינוי ומכאן לגלגול שבועה מן התורה (סוטה יח.). **שומרת יבם וכנוסה.** ואם היתה יבמתו וכנסה וקינא לה ונסתרה מגלגל עליה שבועה שלא נטמאת כשהיא שומרת יבם. **שומרת יבם** מצפה וממתנת ליבם שייבמנה כמו (בראשית לז) ואביו

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"ד מהלכ' סוטה הלכה יז:

מט ב מיי' פ"ב שם הלכה ג:

נ ג מיי' שם הל' ח ופ"ג הלכ' יז:

נא ד מיי' שם פ"ב הלכה ה:

תוספות ישנים

אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה וכו' האי ארוסה היכי דמי אלימא שקינא לה כשהיא ארוסה ואסתתרה וקא משקה לה כשהיא ארוסה(א) והשתא ארוסה ונשואה בחד דנקיט איירי הקנוי באירוסים והשקאה בנשואים והשתא לא הוי דומיא דסיפא אמן מאיש זה אמן מאיש אחר דמיירי בתרתי ולמסקנא ניחא שפיר דמוקמי' לה ע"י גלגול והוי ארוסה ונשואה בתרתי:

א) נראה דיש להוסיף, וכו' אלא דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה וקמשקה לה כשהיא נשואה.

מוסף רש"י (המשך)

שמר את הדבר (איוב יד) לא תשמור על חטאתי (סוטה יח:). **כנוסה** שייך למתני גבי יבמה, להכי שייך כניסה כדכתיב לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר, אלא יבמה יקחנה לאשה בביתו (קדושין כז:). **ארוסה.** שקינא לה ארוס, **ושומרת יבם.** שקינה לה יבם, **לא שותות.** למעטינהו קרא (סוטה כג:) אם נסתרו, דבעינן תחת אישה (קדושין כז:). **ולא נוטלות כתובה.** שהיא גרמה לאסור עצמה עליו שנסתרה אחר קינוי, דמקינוי ואיסור לא ממעיט ואפילו לית לן דרב המנונא (סוטה יח:) **ושומרת יבם** שזינתה מותרת ליבמה, נהי דמותרת מיהו לא בעי למינסב אשה זונה והיא הפסידה כתובתה (שם כג:). **בזמן שהאיש מנוקה מעון.** שלא בא עליה משנאסרה עליו, האשה הזאת תשא עונה שיבדקוה המים (סוטה כח. וכעי"ז קדושין כז:). **אין האיש מנוקה מעון.** שבא עליה אחר שנסתרה (שבועות ה.) או: מעון ניאוף באשה האסורה לו, בין מזו בין מאחרת (סוטה מז:). **מבלעדי אישך.** משמע שבעלה נתן בה את שכבתו קודם לסתירה זו (סוטה כד:). **משכחת לה.** לאיצטריך למעוטי ארוסה מקרא אחרינא ולא ממעטי מהתם, **כגון שבא עליה ארוסה בבית אביה.** בזנות (שם).